

Hot spots waterschaarste

**5 plaatsen waar niet-duurzaam gebruik
van water grote gevolgen heeft**

Inleiding

Gemiddeld heeft een Belg een watervoetafdruk van 7400 liter water per dag. De watervoetafdruk is het zoetwater dat nodig is om alles wat je consumeert te maken. 75% van het zoetwater dat we in België gebruiken, importeren we via onze consumptie uit het buitenland. De watervoetafdruk voor één T-shirt is bijvoorbeeld 2500 liter. Veel van dat water gaat naar het telen van katoen. Dat katoen komt uit andere landen, zoals China, de VS en Oezbekistan.

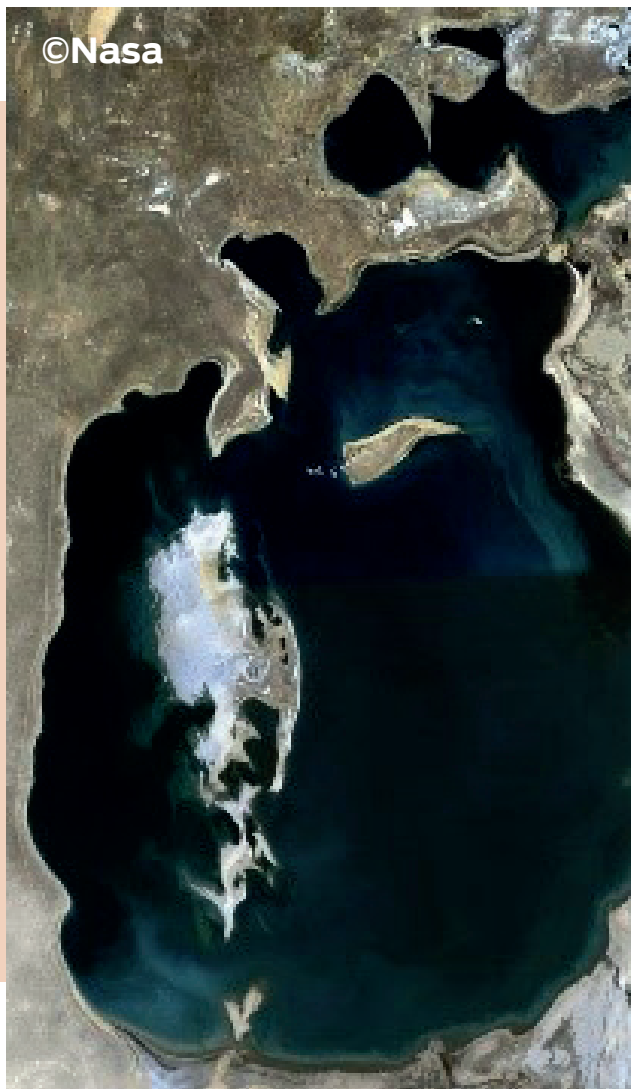

We gebruiken dus indirect heel wat water uit andere plaatsen in de wereld. Op zich is dat geen probleem, als het over plaatsen gaat waar voldoende zoetwater beschikbaar is en er op een duurzame manier mee wordt omgegaan. Het wordt wél problematisch als het om producten uit streken gaat waar al grote watertekorten zijn en er niet duurzaam met dat water wordt omgegaan. Op korte termijn staat onze consumptie zo synoniem voor inkomsten voor de lokale bevolking, maar op lange termijn is dit niet houdbaar. We zijn ons niet altijd bewust van de impact die onze consumptie heeft op de watervoorraden op andere plaatsen in de wereld, en dus ook niet van onze impact op de natuur en op het leven van de mensen die er wonen.

Katoen van aan het uitgedroogde Aralmeer, watertanks die zuiver water leveren omdat het kraanwater op is in bepaalde streken in India, rozen van bij het Naivashameer in Kenia dat langzaam verdwijnt en vervuild wordt, aardbeien uit Spanje die een enorme impact hebben op het natuurgebied Coto Doñana, asperges uit Peru die ervoor zorgen dat lokale mensen soms niet voldoende drinkwater hebben... Het zijn enkele concrete voorbeelden, of hot spots, waar waterschaarste door onze consumptie enorme gevolgen heeft.

Hieronder geven we context bij deze hot spots. Dit zijn enkele uitgelichte voorbeelden, die toegankelijk zijn om met leerlingen te bestuderen. Het is belangrijk dat zij zien dat niets op zichzelf bestaat. Wanneer ze deze hot spots bespreken, gaan ze de werkelijkheid onderzoeken door te focussen op de verbanden tussen feiten en gebeurtenissen i.p.v. op de feiten en gebeurtenissen op zich. Zo kunnen leerlingen feiten en gebeurtenissen in hun context plaatsen en een beter zicht krijgen op een complexe wereld.

Katoenteelt rond het Aralmeer

IN 1989 (LINKS)
EN 2014 (RECHTS)

Het Aralmeer ligt op de grens tussen Kazachstan en Oezbekistan. Het was vroeger in oppervlakte meer dan dubbel zo groot als België. Het meer is nu bijna volledig verdwenen. Dat komt doordat het water dat naar het meer stroomt, wordt gebruikt voor de irrigatie van katoenplantages. Voor het telen van katoen is heel veel water nodig: zo'n 10 000 liter per kg katoen. Voor de productie van een katoenen T-shirt is dus zo'n 2500 liter nodig, voor de productie van 1 jeansbroek ongeveer 8000 liter. Doordat het meer bijna uitgedroogd is, is het een zandwoestijn geworden. De visserij is er stilgevallen. In het zand zitten ook heel wat pesticiden en meststoffen. Die waaien met zandstormen op, in de longen van de omwonenden. Mensen worden er vaker ziek.

Doordat het meer is opgedroogd, is er ook minder verdamping, dus minder wolkenvorming, dus minder neerslag en dus een verdere verdroging van de streek. Een deel van de katoen die rond het Aralmeer wordt geteeld, gaat naar de productie van kleding die in Europa wordt verkocht. De katoenteelt gaat nog steeds ongeremd voort. Dankzij een dam is het meer nu stabiel, maar het heeft de afgelopen 50 jaar wel 90% van zijn watervolume verloren.

>>> Meer info

- Artikel De Morgen (2014), 'Kijk hoe het ooit reusachtige Aralmeer nu haast compleet opgedroogd is'
- Themabundel 'De watervoetafdruk van kleding' (2019)

Watertekort in India

TOELEVERING VAN WATER VIA TANKS

In India zijn er steeds meer problemen met de zoetwatervoorraden. Er wonen ook steeds meer mensen. Vaak zijn mensen er niet gewoon om zuinig om te springen met water, omdat er lang geen probleem was. In Delhi gaat ongeveer de helft van het kraanwater verloren door lekken en het illegaal aftappen van waterleidingen. Daarnaast is er een intensief gebruik van zoet water voor de industrie en landbouw zoals suikerriet- en katoenteelt. Ook de watervervuiling is problematisch. Slechts 10% van het geloosde water wordt gezuiverd. Veel afvalwater wordt rechtstreeks geloosd in rivieren.

Door klimaatsveranderingen is er daarenboven vaker extreem weer, met hittegolven en droogtes tot gevolg. Er zijn heel wat conflicten rond water in India. Indische staten zijn zelf verantwoordelijk voor hun waterbeleid. Gebruiken of vervuilen zij het water van een rivier, dan is er soms geen zuiver water over voor de staten die meer stroomafwaarts liggen.

Aangezien op het platteland 1 op de 2 mannen en 1 op de 3 vrouwen voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn van landbouw, heeft dit grote gevolgen voor het inkomen van een groot deel van de bevolking. Tijdens grote droogtes kan de staat ook niet altijd voldoende drinkwater voorzien. Privébedrijven nemen de toelevering dan over via watertanks, met woekerprijzen tot gevolg.

>>> Meer info

- Artikel De Morgen (2018), '600 miljoen Indiërs lijden onder waterschaarste'
- Artikel MO* (2015), 'India, dodelijk afhankelijk van landbouw'
- Artikel Knack (2017), 'Als India niet drastisch water begint te besparen, zal er binnenkort geen meer uit de kranen komen'

- Artikel The Conversation (2017), 'India's wells are running dry, fast'
- Themabundel 'De watervoetafdruk van kledij' (2019)

Rozenteelt in Kenia

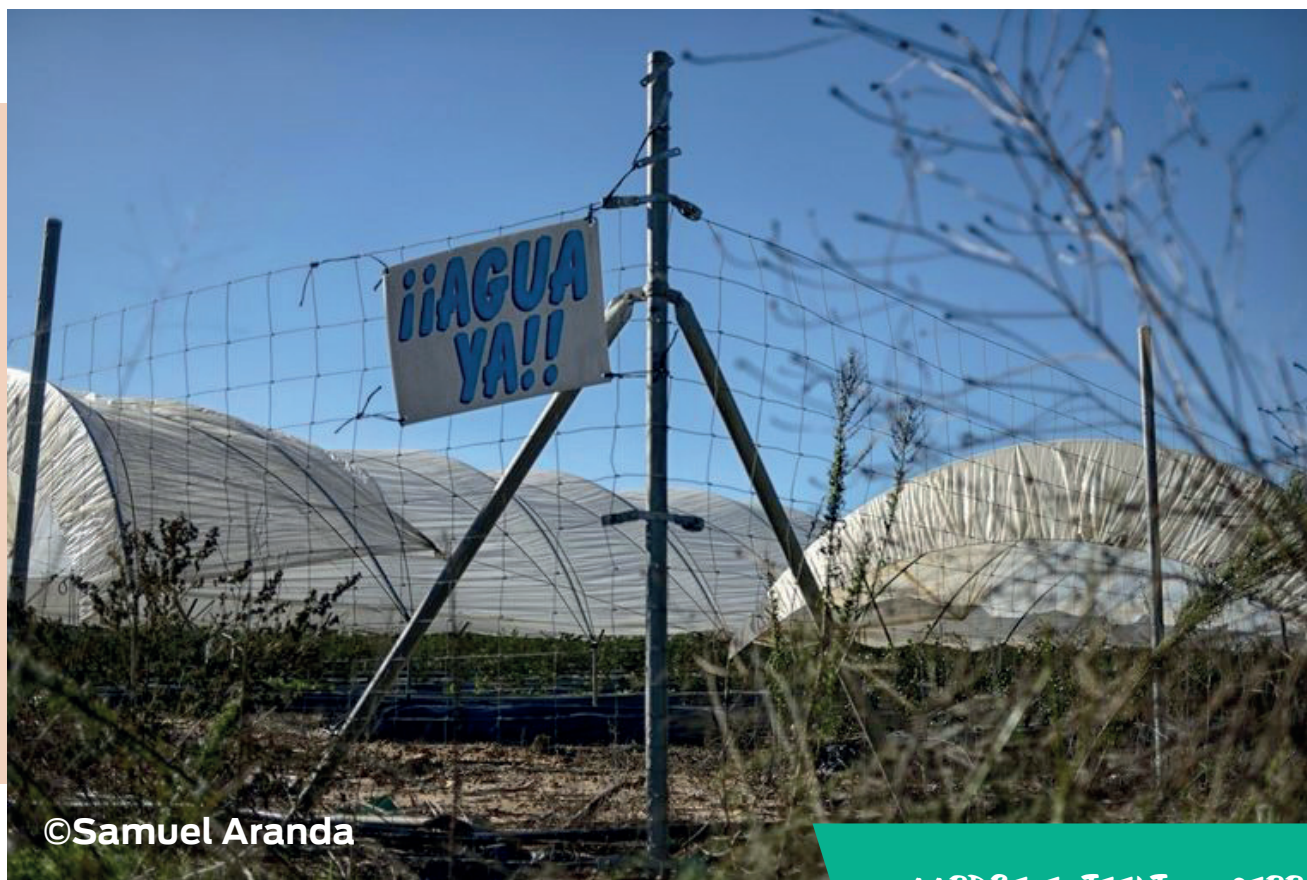
ROZENTEELT IN SERRES

Dagelijks worden zo'n 5 miljoen rozen vanuit Afrika naar Nederland gevlogen en van daaruit naar de rest van Europa. In serres is de watervoetafdruk van een kilo rozen gemiddeld 320 liter, bij bloemen op open veld 430 liter. Omgerekend is de watervoetafdruk van een bloem die in een serre gekweekt wordt 6,5 liter, en van een bloem buiten 8,7 liter. Een bosje bloemen zit dus snel boven 65 liter water. Rond het Naivashameer in Kenia is er een heel intensieve rozenteelt, daardoor zakt het waterniveau van het meer én wordt het meer sterk vervuild. Er zijn al verschillende programma's opgezet door WWF en SNV om zowel grote als kleine boeren aan te moedigen om het water efficiënter en duurzamer te gebruiken.

>>> Meer info

- Natacha Michiels (2018), 'Boeketje watersnood: de ecologische impact van jouw Valentijnsrozen'
- Artikel de Volkskrant (2015), 'Rozenkwekers trekken naar Kenia maar het geld valt tegen'

Aardbeien uit Spanje

©Samuel Aranda

AARDBEIENTEELT IN SERRES

Nog voor er Belgische aardbeien beschikbaar zijn in de winkel, liggen er al vanaf februari Spaanse aardbeitjes in de rekken. Voor één bakje van 500 gram Belgische aardbeien is 50 liter water nodig t.o.v. 105 liter voor Spaanse aardbeien.

Spaanse aardbeien komen hoofdzakelijk uit de buurt van het natuurgebied Coto Doñana. Voor het bevoeien van de aardbeivelden worden er – vaak illegale – waterputten geboord. Doordat er zo veel grondwater wordt gebruikt, drogen bepaalde delen van het natuurgebied uit. Dit zorgt voor grote problemen voor o.a. de 6 miljoen vogels die er jaarlijks verblijven tijdens de trek. Daarnaast wordt het water er vervuild door de vele pesticiden en meststoffen die gebruikt worden op de aardbeivelden. De Spaanse overheden leggen nu kanalen aan om de aardbeivelden van extra water te voorzien. Maar het is nog niet duidelijk of dit een duurzame oplossing is.

>>> Meer info

- Brochure watervoetafdruk over de relatie tussen voeding en water (2011)
- Artikel De Morgen (2017), Strijd om water tussen Spaanse eenden en aardbeien
- Artikel de Volkskrant (2017), 'Aardbeienteelt bedreigt een uniek Spaans moerasgebied'
- Themabundel 'De watervoetafdruk van voeding' (2020)

Asperges uit Peru

OPBOUW SYSTEEM DRUPPELIRRIGATIE

©Reuters

De eerste asperges van het jaar komen uit Peru. Deze worden grotendeels met het vliegtuig ingevlogen uit de streken Ica en La Libertad, twee van de droogste streken uit Peru. Bij het telen van 1 kg asperges is in Peru zo'n 1140 liter water nodig, in België 890 liter. De teelt vraagt heel veel grondwater, wat er voor zorgt dat de grondwaterlagen in Ica en La Libertad enorm slinken. Doordat de ijskappen in de nabijgelegen bergen smelten, vermindert daarnaast ook deze natuurlijke waterbuffer, die geleidelijk aan de grondwaterlagen terug zou moeten aanvullen.

De asperges brengen de lokale boeren dus op korte termijn wel inkomsten op, maar de situatie is op lange termijn niet duurzaam. Druppelirrigatie kan ervoor zorgen dat er minder water gebruikt wordt bij de teelt. Maar dit is nog steeds niet voldoende om de watervoorraden veilig te stellen.

>>> Meer info

- Artikel MO* (2011), 'Export van asperges legt Peru droog'
- Artikel de Volkskrant (2016), 'Vroege asperges uit Peru hebben droge nasmaak'
- Brochure Vredeseilanden/VECO (2013), 'Learning lessons for inclusive business models with Colruyt. A case study on canned green asparagus from smallholders in Peru'
- Themabundel 'De watervoetafdruk van voeding' (2020)

Wat nu?

Het is belangrijk dat er ter plaatse op deze hot spots snel zo duurzaam mogelijk wordt omgegaan met water. Dat gaat wel hand in hand met vraag en aanbod, en dus ook met onze consumptie. Als wij in februari Spaanse aardbeities blijven kopen, zal de productie ook blijven bestaan. Kunnen we wachten tot de Belgische aardbeien rijp zijn? Kiezen we voor fast fashion? Of voor minder kledij, duurzaam geproduceerde of tweedehandskledij? En hebben we echt 5 miljoen rozen per dag nodig in Europa?

Deze cases kunnen op verschillende momenten in een waterthema gebruikt worden. Het is boeiend om één of meerdere van deze foto's als start te tonen in je klas, en om leerlingen zelf een antwoord te laten bedenken op de vraag 'Wat is hier gebeurd?'. Deze werkvorm kan je gebruiken vanaf het 4de leerjaar t.e.m. het 6de middelbaar.

Ben je zelf ook geprikkeld en wil je met je klas aan de slag rond de watervoetafdruk? Neem dan zeker een kijkje op onze [educatieve website](#) en op onze [campagnewebsite 'Water Telt'](#), waar je tevens je watervoetafdruk kan berekenen.

[ALGEMEEN](#) [BASISONDERWIJS](#) [SECUNDAIR ONDERWIJS](#) [WERELDWATERDAG@SCHOOL](#) [BEELDMATERIAAL](#)

HOME → EDUCATIE → BASISONDERWIJS

Basisonderwijs

Ga met je klas en/of school aan de slag rond duurzaam watergebruik? Hier vind je inspirerende werkvormen, materialen en bronnen om je leerlingen uit het basisonderwijs onder te dompelen in het thema.

Inspiratiebundel 'Met je klas aan de slag rond duurzaam watergebruik'

Onderzoek met je leerlingen wat wij te maken hebben met watervoorraden wereldwijd en inspireer hen om duurzamer om te gaan met water. Ontdek hier een aantal werkvormen en materialen om mee aan de slag te gaan in de klas.

[LEES VERDER](#)

Webquest 'Alles begint met water: de watervoetafdruk'

'Alles begint met water' is een webquest vol weetjes, opdrachten in huis, filmpjes... over jouw watervoetafdruk. Leuk en leerrijk om thuis te doen! :

[LEES VERDER](#)

Zoektocht duurzaam watergebruik

In deze zoektocht gaan je leerlingen samen met een personage uit de Filippijnen of Benin op onderzoek naar de watervoetafdruk van hun voeding, kledij, papier en direct watergebruik op school.

[LEES VERDER](#)

Website 'Water telt'

Op deze website kan je jouw watervoetafdruk berekenen én ontdek je tips & tools om meteen ook water te besparen!

[LEES VERDER](#)

Initiatief van
Join For Water

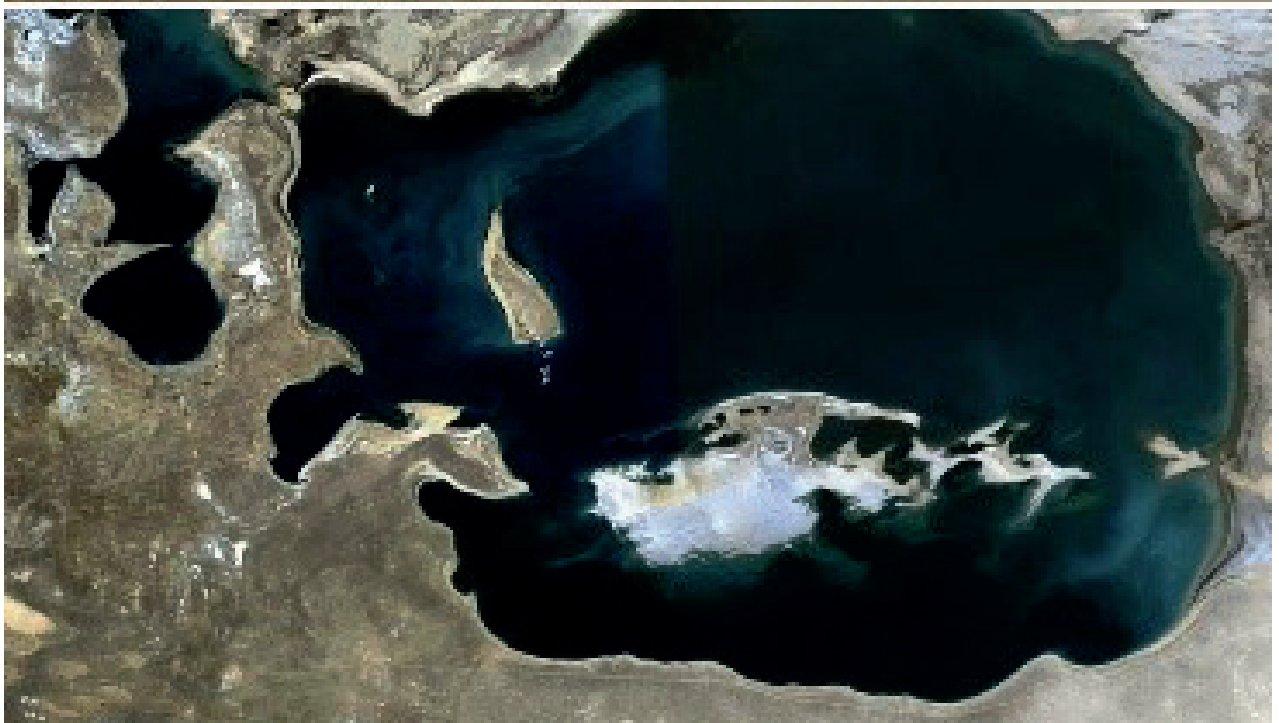
Bereken je watervoetafdruk

Gebruik jij ook 70 keer meer water dan je denkt?

[Start →](#)

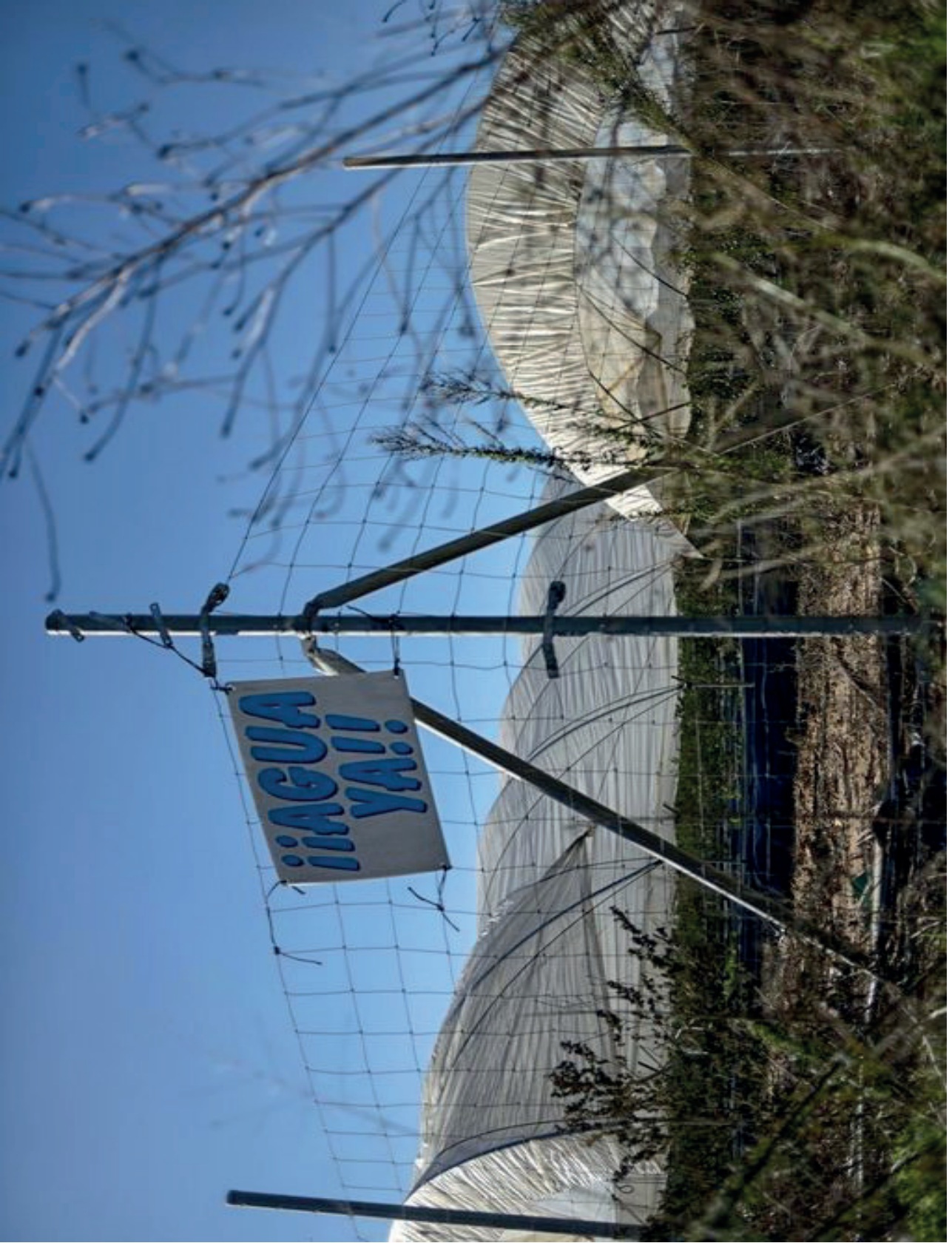
Bijlagen

Katoenteelt rond het Aralmeer	9
Watertekort in India	10
Rozenteelt in Kenia	11
Aardbeien uit Spanje	12
Asperges uit Peru	13

Join For Water

Deze brochure werd door Join For Water gemaakt in het kader van Project W – Wereldwijd met water.

Project W streeft naar een bewuster direct en indirect watergedrag en -gebruik bij gemeenten, scholen, bedrijven, middenveldorganisaties en burgers. Het project wordt uitgevoerd onder de coördinatie van Join For Water en in samenwerking met volgende partners:

België
partner in ontwikkeling

Teksten: Sarah De Raedt

Opmaak: Chloë De Raedt

www.joinforwater.ngo

facebook.com/joinforwater

twitter.com/joinforwater

youtube.com/c/joinforwater

linkedin.com/company/joinforwater

Juni 2020